

Kancelář presidenta

Referát:

Spisy záležitosti přímo se týkající:

1644/19, 5330, 1163/29, 2938, 2929, 7387, 8003, 8099, 8665, 8826, 8834,
 8947/2, 8961, 9016, 9018, 9318, 9926, 1136/21, 1054, 1186/22, 365, 7070, 9989/2,
 1217/20, 1808, 1843, 2052, 2449/24, 6402/25, 6817, 6897, 8021, 12165/27,
 12355/27, 6450, 6713, 11899/28, 2175, 2675, 2701, 2870, 2243/44, 11620,
 11747/30, 1039, 6058, 7532, 1152/31, 990, 11660/31, 113460/31, 3789, 1490/32,
 15241/32, 11915/33, 8532, 9402, 1111/34, 3667, 3822, 1006, 5782, 11663/35,
 13675/35, 11146/35, 14317/35, 14083/35, 14384/35, 24493/37,
 110231/37, 11293/42, 11309/42, 11314/42, 302416/36, 202767/57,
 204063/57, 103282/58, 203682/58, 202408/70, 202801/70

Spisy záležitosti nepřímo se týkající:

Věc: Jan Ámos Komenskij
 pomník v Amsterdamu - hrob a museum
 v Haarlemu
 Lhůta:

Úvodní slovo pana presidenta
pro publikaci o Komenském.

Autorové této pěkné publikace o Komenském počtili mě požadavkem, abych k ní napsal úvodní slovo.

Neosobuju si mluvit o velikém učiteli našeho národa a lidstva jakožto paedagogovi, omezuju se na několik slov o Komenském jakožto filosofickém politikovi. Vždyť i v tom se jeví otcem moderní paedagogiky, že výchovu a vyučování pojímá jakožto část a hlavní prostředek vychování všeobecného, národa a lidstva.

Komenský postřehl z událostí světových, že nastává věk nový, obnovení celé země, jak říká. Tomuto úkolu má v první řadě a výlučně sloužit nová výchova a nové vzdělání. Již Plato svého ideálního státu dosahoval výchovou občanů; o totéž se snaží Komenský. A není školství dnes všude řízeno státy? Komenský byl, abych užil běžného dnes označení, jeden z prvních, žádající politiků v pravém slova smysle kulturní.

Toto úsilí celého jeho života je vlastně jen důsledkem úsilí a ideálu reformace. A to byl ideál našeho národa. Komenského pochopíme, uvědomíme-li si, že národ český první jakožto národ provedl církevní reformaci a za tuto svou reformaci staletí bojoval a trpěl. Jistě před Husem bylo reformátorů mnoho, jednotlivců i větších kroužků, avšak náš národ první se postavil jako národ za ideály reformace; naše historie od smrti Husovy až do smrti Komenského byla za půl třetího století pokusem o reformaci a její obranou.

Na tomto dějinném pozadí vyniká nám pravá postava Komenského. Pojímáme-li křesťanství ve smyslu jeho zakladatele jako náboženství lásky, stojíme před problémem, jak křesťané, jak církve a státy staletí a tisíciletí hlavní požadavek Ježíšův, požadavek lásky, sice házaly, ale v životní praxi se ho málo držely. Tak i násilí na Husovi a jeho smrt staly se východiskem

husitských a v důsledku evropských náboženských válek. Tato hrozná zkušenost vyvolala u nás brzy válku proti válce: nejdůsledněji jí hlásal náš Chelčický, první zakladatel Českých nebo, jak v Anglii a v Americe říkají, Moravských Bratří. Komenský úsilí Chelčického o naprosté neodpírání zlému přijal ve zmírněné formě vůdců českého bratrství po Chelčickém. Komenský proto hlásal ideál věčného míru, t. j. lásky a náboženské tolerance, které v tehdejších bojích církví mnoho nebylo; a v důsledku křesťanského bratrství žádá v první řadě unii všech církví protestantských. V praxi se jeví toto úsilí láskou k vlastnímu národu a jeho jazyku a zároveň láskou ke všem ostatním národům. Komenský podává velkolepý příklad, jak lze národnost a mezinárodnost harmonicky spojit. Vypuzen z vlasti politikou msty, prováděnou Habsburky, putuje od národa k národu a získává si pro svou věc a pro svůj národ jejich sympatie nikoliv pouhou politickou propagandou, nýbrž tím, že u všech a pro všechny pracuje. Literárně se to jeví v tom, jak užívá češtiny pro probuzení a vzdělání svého národa a mezinárodní latiny pro vzdělání a probuzení národů ostatních.

Komenský věří ve vůdčí heslo reformace a renaissance, ve znovuzrození národů a lidstva; dnes by se vyjádřil, že věří v pokrok. Prakticky toho znovuzrození může a má být dosaženo výchovou, výchovou novou. Tak se stává z biskupa českobratrské církve paedagog všech národů.

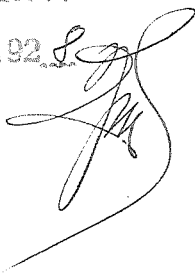
Toto nové, ~~pro~~ vychování může být úspěšně prováděno jen na základě nového poznání, nové filosofie. Odsud Komenského úsilí o pansofii; smysl pansofie dá se stručně osvětlit časovým úsilím o to, co v Anglii bylo nazváno filosofií syntetickou a čemu se říká u nás jednotný názor na svět a na život. Descartes vytkl Komenskému, že slučoval filosofii s theologií. Ale podobně se Descartesovi vytýká od historiků filosofie, že má ještě mnohé složky scholastické. Do jisté míry Descartes má pravdu, Komenský reprezentuje jisté stadium myšlenkového vývoje

od theologie k filosofii. Komenský, i tak se to dá vyjádřit, usiloval o theologii filosofickou a stal se tím předchůdcem moderních a nejmodernějších theologů. Byla to vždy via lucis, kterou se chtěl brát, a proto je zajímavé vidět, jak tento biskup své církve, ač občas upadal v utopism millennia, nepodává soustavy, ba ani traktátu theologického, ačkoliv stále a ve všem důsledně usiluje o náboženství. Jemu stačila Bible jako společný náboženský základ všem církvím a náboženské a mravní vodítko všem lidem, všem národům.

Komenskému jde o křesťanství praktické, o křesťanskou lásku, ale lásku účinnou. Tomuto ideálu věnuje celý život. Proto stále a vždy znova pracuje na své výchovatelské a didaktické soustavě, a je poučené, jak své hlavní myšlenky stále znova a znova podává v rozmanitých spisech, ať populárních nebo učených. V tom se jeví právě Komenského charakter nejen osobní, nýbrž i národní - jsme a musíme být národem uvědomělých pracovníků. Tomu jsem se naučil také od Komenského a uvědomil jsem si to na něm. Na svých politických cestách světem za světové války nosil jsem s sebou vedle českobratrské Bible kralické Komenského Kšaft.

Souhlas s prvopisem.
 SPISOVÁ KANCELÁŘE
 PRESIDENTA REPUBLIKY

V Praze, dne 7. prosince 1928

KANCELÁŘ
PRESIDENTA REPUBLIKY.

Čís. D 4306 /34.

Spolu vyřízená čísla

Datum 3. května 1934, č. 9.
Došlo 9.,,

od Vyslanectví ČSR v Haagu.

Předmět: Úprava hrobu J.A.Komenského
a valonské kaple v Naardenu.

Před založením

- 1) osob.tajemníku presidenta republiky,
aby hlásil.

Hlásil.
Kary 8/6.34

- 2) osob.tajemníku pana kancléře,
aby hlásil. (Viz lhůta!) 30/6.

Hlásil, pan kancléř
odpoví ps 1/8. ať bude
kancléř vědět další star
věci 30/6. 94.

Spisovna:

Došlo VI. 1934

Založeno 9. 11. 1934

Lhůta	30/6	30/6	30/6	30/6
Prodloužena	30/6			
Urgováno	30/6			

Dřívější spisy:

0 3822/34 a dr. příp.

Spisy záležitosti ne-
přímo se týkající:

Pozdější spisy:

Po

Výpravna:

Došlo 9. 11. 1934

Napsáno 9. 11. 1934

Porovnáno 9. 11. 1934

Vypraveno 9. 11. 1934

Náš nový vyslanec v Holandsku Dr. Krno zasílá panu kancléři opisy přípisů, které zaslal ministru Dru. Benešovi a min.zahran.věcí ve věci úpravy hrobu J.A.Komenského v Naardenu. Přenechává úvaze pana kancléře, zda by bylo možno něco podniknouti i ze strany pana presidenta.

Ve zprávě, podané min.zahran.věcí, referuje o jednání s arch. Slothouwerem, který má provést příslušné stavební práce. V druhém přípise, který je adresován na min.Dra Beneše, líčí hrozný stav hrobu i kaple, a prosí o urychlené vyřízení.

Referent Dr. Kuška z min.zahran.věcí mi sdělil, že v poradě, která byla konána na podzim loň.roku, bylo usneseno, aby stavební úpravy provedl architekt holandský. Projekty byly svěřeny arch.Slothouwerovi, který však nevyvinul žádné zvláštní rychlosti, jeho rozpočty jsou hodně neúplné a povšechné. Ministerstvo veřej.prací již upozornilo na nedostatky rozpočtu a žádalo doplnění. Min.zahran.věcí poslalo toto dožádání min.veřejných prací do Haagu a vrátilo tam zároveň všechny plány tohoto architekta.

Na základě zprávy vyslance Dra. Krno, jejíž opis je připojen /: čís.3083/34^{z 3. 5. 1934} /, intervenoval vyslanec Dr. Krofta dvakrát osobně v min.veřejných prací, kde přislíbili co nejrychlejší vyřízení. Vyslanci Dru. Krnovi byl dán ihned příkaz, aby si vyžádal v nejbližší době podrobné plány a rozpočty od Slothouwera a ještě od jedné větší amsterodamské stavitelské firmy. Referent doufá, že nyní bude věc brzy skoncována. Doporučuje, abychom se asi za 2 měsíce opět na věc zeptali.

K tomu upozorňuje, že spořitelny mají vybráno dosud na úpravy hrobu Komenského asi 200.000.-Kč, zbytek je dosud neuhrazen. *Tu k té "pro domo" u č. 3667/34!*

Ze spisů čís. D 3667/34 a D 3822/34 je
patrno, že i soukromníci si ^{již} všimli nedůstojného stavu hrobu
Komenského.

Vzhledem k poznámce pana kancléře na tomto
podání navrhuje, aby spis byl panu presidentovi hlášen, a aby -
chom se ^{jak} na věc informovali asi za dva měsíce. Pan kancléř patrně
odpoví vyslanci Dru. Krnovi po svém návratu z dovolené.

Z a l o ž i t í .

V Praze, dne 7 června 1934.

hky 6/634

*6.6.1934
Mile*

Zároveň se vyřizuje

čís: D 3638/35

Pro domo :

Čís : D 3675/35.

Min.zahraničních věcí zasílá opis přípisu ,
který mu poslalo vyslanectví ČSR v Haagu stran slavnosti otevření
kostelíka v Naardenu, v němž je hrob Jana Amose Komenského. Slavnost
bude dne 28.března t.r., tedy v den narozenin Komenského, a zúčastní
se jí za vládu holandskou ministr zahraničí, ministr národní obrany
a pravděpodobně i ministr školství. Na slavnosti promluví naardenský
starosta a čsl.vyslanec Dr Krno. Dále došlo pozvání městské rady v
Naardenu, adresované na pana presidenta, k této slavnosti.

Podle informace, kterou jsem si vyžádal v
min.zahraníčí a v min.školství, je zařízeno toto: Min.zahraníčí pošle
telegram jménem pana ministra Dra Beneše. Vyslanec Krno bude zastupo-
vati při slavnosti vládu ČSR a položí jejím jménem na hrob Komenského
věnec se stuhami buď v barvách československých, anebo v barvách ho-
landských a československých. Má býti učiněn dotaz, přeje-li si pan
president, aby také jeho jménem byl položen na hrob Komenského věnec.
Mám za to, že stačí věnec vlády, a to tím spíše, ježto hrob Komenského
není vlastně ještě upraven. Bude na něm jen deska položena. Kostelík
ovšem je již restaurován. Práce s úpravou hrobu spojené budou prove-
deny během roku. Mám za to, že stačí, aby za pozvání ke slavnosti
bylo poděkováno prostřednictvím vyslanectví a aby pan president byl
omluven.

Před aprobačí :

Exp.

T e l e g r a m .

p.Dru Schenkovi,

Zamini Haag

aby hlásil a vyžádal
si schválení.

*Hlášení do Laie. Pan prezident
nárok schválil.*

26/3 Klieva

./.

Žádáme vyslanectví, aby poděkovalo starostovi
naardenskému za pozvání na slavnost a omluvilo
pana presidenta.

Kancelář presidenta republiky

V Praze, dne března 1935.

Rehy 26/3/35

Došlo 27. III. *Jm*
oprááno 27. III. *Florkel*
poř. list 27. III. *Jm*
vypřaveno 27. III. *Jm*

ARCHIV

Založeno: 28. III. *Jm*

Handwritten notes at the bottom of the page, including "Handwritten notes" and "Handwritten notes".

KANZLEI DES STAATSPRÄSIDENTEN KANCELÁŘ STÁTNÍHO PRESIDENTA

Z.
Čís.

K 293/42

Unter einem
erledigte
weitere Zahlen
Spolu
vyřízena čísla

Datum 18.III. 1942, Z.
Datum C.

Eingelangt 19.III. 1942
Došlo

Absender:

Podatel:

sekretariát předsedy vlády

Betrifft: Večer Jána Amose Komenského,
Věc:

dne 28. března 1942 - převzetí zá-

štity panem státním presidentem.

Vor
Před

Belgiz: předsed p.m.p. dr. Čiňar

Nach
Po

Frist
Lhůta

Verlängert
Prodložena

Betrieben
Urgováno

Vorgänge:

Dřívější spisy:

Akten, welche mittelbar
auf die Angelegenheit
Bezug haben:

Spisy záležitosti nepřímo
se týkající:

Nachgänge:

Pozdější spisy:

Registratur:

Spisovna:

Eingelangt
Došlo

Eingelegt
Založeno

Abgangsstelle:

Výpravna:

Eingelangt
Došlo

Reingeschrieben
Napsáno

Verglichen
Porovnáno

Abgefertigt
Vypraveno

Kulturní rada pořádá dne 28. března t.r. v den 350. výročí narození Jana Amose Komenského ve Smetanově síni vzpomínkovou slavnost, nazvanou Večer Jana Amose Komenského. Oslavu výročí pořádá Kulturní rada za souhlasu pana předsedy vlády a pana ministra školství a nár. osvěty. Program večera je uveden v připojeném podání. Skladatelé J.B.Foerster a Jaroslav Křiška složili v programu uvedené sbory na slova Komenského zvláště pro tento večer. Básně a proslov přednese člen Nár.divadla Plachý. Připojen je proslov prof.Dr Josefa Hendrycha a texty obou vokálních skladeb.

Kulturní rada žádá, aby pan prezident přijal záštitu tohoto slavnostního večera. Žádost zasílá sekretariát předsedy vlády s tím, že pan předseda vlády doporučuje, aby pan státní prezident záštitu přijal. Podle sdělení vedoucího tajemníka Kulturní rady jednal s panem ministrem školství a nár.osvěty přímo pan předseda Kulturní rady Hýsek a odevzdal mu také text projevu i sborů. Kulturní rada by byla vděčná za brzké rozhodnutí, aby mohla uvést záštitu pana presidenta již na pozvánkách, které se tisknou.

Poněvadž podle dopisu a podle ústní informace nebylo s resortním ministrem jednáno o záštitě, nýbrž jen o pořádání a programu večera, bylo krátkou cestou telefonicky vyžádáno stanovisko pana ministra školství a nár.osvěty. Pan ministr sdělil dne 20.t.m.odpol. /panu m.r.Dr Čínařovi/, že nemůže doporučití přijetí záštity panem státním prezidentem; bude odpovídati významu slavnosti, jestliže pan prezident se večera osobně zúčastní. Pan ministr sám bude přítomen.

Vzhledem k tomu nemůžeme doporučití, aby pan prezident záštitu přijal. Navrhují, aby byl pro přijetí záštity omluven a Kulturní radě sděleno, že o případné návštěvě bude rozhodnuto později. V tom směru pošle Kulturní rada jistě ještě písemné pozvání.

Br.m.

1/Otpředn, aby hlásil

*Tě poručím panu předsedě laudace
ne exhibita.*
21.3.1922 *W. Lore*

2/ Odpres, aby vyžádal rozhodnutí.

Hlášeno státnímu prezidentovi, schváleno omluvou.

Praha, 21. III. 1942

V Praze dne 20. března 1942.

Plý

Poznamenal jsem omluvu jsem přelil
telefonicky ved. Ing. Kulháně p. r.
Hoděckovi. Bylo dohodnuto, že formálně
přesněného požádání není třeba.
Pozvání k návštěvě pana prezidenta na
večer ještě Kulháně bude hned po
návěsti, jež bude u nás k dispozici
pozvání.

Založil.

V Praze dne 21. března 1942

Plý

ARCHIV KPR

9 10231
27

Zahl: 2016/42 M.R./
Č.j.:

Prag, am 18. března 1942.
V Praze dne

Kanceláři

státního presidenta

v P r a z e .

SCHNELLBRIEF
SPĚŠNÝ SPIS

KANZLEI DES STAATSPRÄSIDENTEN
KANCELÁŘ STÁTNÍHO PRESIDENTA

EMTEIL 19 III. 1942
POSTO

BEILAGEN
PŘÍLOHY

4

K 293/42

Antwort zur Zahl
K č.j.

Betreff:

Věc: Večer Jana A. Komenského dne 28. března 1942 - žádost
Kulturní rady o převzetí záštity panem státním presidentem.

příl. : 4.

Sekretariát předsedy vlády dovoluje si postoupiti
podání Kulturní rady ze dne 13. března 1942, č.j. KR 5201 H./W.,
se třemi přílohami, k dalšímu opatření, s poznamenáním, že
pan předseda vlády doporučuje, aby pan státní president
žádosti Kulturní rady vyhověl a záštitu Večera Jana Amose
Komenského dne 28. března 1942 pořádaného přijal.

Za předsedu vlády :

X
O negativní stanovisko
pana předsedy vlády
vyvoláno výzvěmi
pan předseda vlády,
Který sdělil, že na svou
převzatou záštitu nedovolí

21/3.42
S/3.42

KULTURNÍ RADA

PŘI NÁRODNÍ RADĚ ČESKÉ, ÚSTŘEDÍ PRO KULTURNÍ
A ŠKOLSKOU PRÁCI NÁRODNÍHO SOURUČENSTVÍ

PRAHA I, VALENTINSKÁ 1. TELEFON 232-15, 322-12, 319-00, 341-74. ÚČET U POŠT. SPOR. 80.745

Titl.

Kancelář státního presidenta,

P r a h a - Hrad.

Čís. jedn. KR 5201 H./W.

Vaše značka

Praha, dne

13. března 1942.

Na den 28. března 1942 připadá 350. výročí narození Jana Amose Komenského. Kulturní rada vzpomene jménem všeho českého lidu tohoto výročí Večerem Jana Amose Komenského, který uspořádá dne 28. března ve Smetanově síni za souhlasu pana předsedy vlády Dr. Jaroslava Krejčího a pana ministra školství a národní osvěty Emanuela Moravce.

Večer bude mít tento pořad:

1/ Zdeněk Fibich: Komenský, slavnostní ouvertura, dílo 34.

2/ Jaroslav Seifert: J. A. Komenský /recitace/.

3/ Prof. Dr. Josef Hendrich: Proslov.

4/ J. B. Foerster: Modlitba, pro mužský sbor na slova J. A. Komenského.

5/ Jaroslav Křička: Jednoho jest potřebí, pro mužský sbor na slova J. A. Komenského.

6/ Bedřich Smetana: Vyšehrad, Z českých luhů a hájů, 2 symfonické básně z cyklu „Má vlast“.

Účinkovati budou: Česká filharmonie, dirigent prof. Frant. Stupka, Pěvecké sdružení pražských učitelů, dirigent prof. Method Doležil. Básně a proslov přednese některý

./.

člen Národního divadla. >

Kulturní rada dovoluje si co nejzdvo-
řileji poprositi pana státního presidenta, aby laskavě
přijal záštitu Večera Jana Amose Komenského.

Text projevu mužských sborů ~~ambasádně~~
současně předkládáme.

S výrazem hluboké úcty

vedoucí tajemník KR

předseda KR

Přílohy.

608 293/42

P r o s l o v o K o m e n s k é m .

Národ, který ctí své velké syny, ctí zároveň sebe sama. Neboť si připomíná svou světlou minulost, připomíná si své ideály a hlásí se k svému kulturnímu dědictví. Vzpomínáme-li dnes velkého syna našeho národa, učitele učitelů Jana Amosa Komenského, připomínáme si zároveň jeho odkaz a uvědomujeme si svůj závazek vůči němu. Jaký jest jeho odkaz ?

Ke konci svého života napsal Komenský větu : "Vzdávám tedy díky Bohu svému, jenž chtěl, abych byl po celý život svůj m u ž e m t o u h y." Komenský byl opravdu v celém svém životě i práci mužem touhy. Nespokojoval se skutečností, jakou kolem sebe viděl; nespokojoval se také vyhlídkou na odstranění nejbližších závad; toužil po stavu dokonalém, a proto cíle svých tužeb kladl tak daleko, že nejen ještě i dnes jsou jeho tužny v podstatě také naší touhou, nýbrž že jím zůstanou tak dlouho, dokud lidstvo zůstane lidstvem, to jest, pokud bude mít touhu kráčet stále výš. "Jediná věčnost, pro niž jsme určeni, může klásti meze naší mysli", napsal Komenský. Dokonalé lidstvo, které bude důstojno slávy věčnosti, bylo vždy jeho touhou.

Ale jak můžeme nejlépe probudit v člověku plnou lidskou důstojnost ? Výchovou! A z toho důvodu výchova a šíření osvěty se stalo přední starostí Komenského.

Proto zapřísahá vzdělance : "Prosím vás tedy, osvícení mužové, pro naději budoucího věku, abyste nezdržovali mezi sebou světlo moudrosti; tím méně abyste bránili, či marně se snažili bránit světlu, šířit se k jiným. Neboť odvrátit od světa paprsky slunce, když se zdvihá ve své záři, nemůže nikdo; sobě samému může způsobiti temnotu, odstraní-li se na místo skryté nebo zavře-li oči. Ale běda nevědeckosti lidí, kteří raději chtějí temnotu než světlo! -

Vy tedy, vzdělanci, pojďte, podporujte s nejvyšší horlivostí všeobecné pěstování ducha! Patří k pravému lidství, zapalovat jiným svítilny ze svého světla; ba, je skutkem božským, rozsvěcovat světu majáky a - podle slov apoštolských - činiti, aby se z temnoty světlo zablesko. Kdyby někomu bylo dáno, že by mohl rozsvěcovat oči tělesně slepých, jistě by byl povinnen, užívatí tohoto božího daru k zmírnění bídy nešťastných; ale zde

jde o víc ! - Každý si přeje, aby i veškeren lid se naplnil duchem moudrosti ! Přej si každý, aby ses mohl stát sluncem, osvětujícím zemi; neb neníli to možné, tedy lunou, osvětlující nějaký zamčený kout světa; jestliže ani to ne, tedy budiž alespoň jednou z hvězd /jakékoli velikosti/, které spojují své paprsky s ostatními. Kdo zakopává zlato, nečiní křivdu nikomu, leda sobě a svým dědicům, zahyne-li snad; ale kdo zakopává moudrost, činí křivdu všem, živým a také ještě nenarozeným. Střelte se tedy ! Buďte přesvědčeni, že se nedá ~~xxx~~ dělat nic lepšího, než obklopovat lidské pokolení světlem !"

Tak důtklivě vyzýval Komenský vzdělance k šíření osvěty. Ale kde se máže šíření osvěty a jakákoli náprava začínati s největší nadějí na úspěch ! U duší ještě nepopsaných, u dítek, a to jejich zdárnou výchovou.

Věnoval se tedy Komenský tomuto drobnému národu, a to s takovou odevzdaností, že se to některým posuzovatelům zdálo neslučitelné s důstojností theologa. Ale Komenský odpovídá : "vědomě jsem se snažil, aby se dětské věci dělaly po dětsku; a je mi líto, že jsem to nedovedl ještě dětštěji !" Neboť výchovné snahy Komenského plynuly nejen z rozumu, nýbrž i ze srdce, ze srdečného porozumění pro obzvláštní, drahý a slavný klenot, jakým jsou dítky podle slov Informatoria školy mateřské. V čelo Informatoria postavil Komenský slova : Nejpodnělnější stráž pokolení lidského v kolíbece jest; protože na začátku záleží všecko, k dobrému i zlému.

Proti zvyku své doby vyžadoval Komenský školní vzdělání pro všechny bez rozdílu : "Nejen dítky bohatých a vznešených lidí, nýbrž všechny stejně, urozené i neurozené, bohaté i chudé, hoši i děvčata ve všech městech, městečkách, vesnicích i dvorcích mají býti posíláni do škol. Neboť všichni lidé, kteří se narodili lidmi, narodili se hlavně k tomu účelu, aby byli lidmi, to jest tvorem rozumným, pánem tvorů a věrným obrazem svého stvořitele." Poněvadž všechna mládež měla bráti podíl na vzdělání, hlásal Komenský nový způsob školy, školy národní s vyučovacím jazykem českým, kde by se scházela a vedle sebe pracovala mládež beze všech rozdílů třídních: "My máme na mysli všeobecné vzdělání všech, kdo se narodili lidmi, ke všemu lidskému. Musí tedy býti vedeni pospolu jednou cestou, tak daleko kam až mohou býti vedeni pospolu, aby se všichni nadále povzbuzovali, podněcovali a pobádali. Chceme, aby všichni byli vzděláváni ke všem ct/nostem, také ke skromnosti, svornosti

a vzájemné lásky. Nejméněj tedy býti od sebe odtrhováni tak brzo, a nemá býti některým dávana příležitost, aby se sobě líbili před jinými a pohrdali jinými vedle sebe. A nacerčí se pouze dívky bohatců, šlechticů a úředníků k podobným hodnostem, a by pouze jim byla přístupna latinská škola a ostatní aby byli odmítnuti jako by bez naděje.

Takové nové vzdělání všech dětí bez rozdílu ve školách s vyučovacím jazykem mateřským zůstalo ovšem muži touhy jen nesplněnou touhou, ale splnila se v pokoleních příštích.

K nové školské organizaci patřil také nový obsah vzdělání spolu s lepším způsobem učení. Obojímu věnoval Komenský svou práci ve snaze, aby školská práce se změnila ve hru a v potěšení. Jeho reforma jazykového učení, tedy reforma jen částečná, získala mu náraz světovou slávu, jaké se ani ve snu nenadál; jeho Brána jazyků a Orbis pictus patří k nejslavnějším učebnicím světa. Ale Komenský spěchal k vyšším metám: chtěl zahájit celkovou reformu všeho lidského vědění, která by vedla k vědě nové, jednotné a přecibudlé, k vševědě. Tento svůj velkorysý plán ohlásil Komenský skromnými slovy:

"Jhle, já nejmenší ze všech vystupuji, veden touhou přinést světu buď novou pochodeň anebo alespoň nově jiskry k rozžití nové pochoďně; až příliš jsem si vědom své nepatrnosti; ale s nejhlubší pokorou spoléhám na milost boží, že se dostane nebeské pomoci snahám, směřujícím k slávě boží a k blahu mnohých. Bůh zná nitro mého srdce, že nejsem veden spoléháním na svůj důmysl, nýbrž děláním nutháním svědomí, abych, mohl-li nějak prospěti, také toužil prospěti, dodávaje alespoň pobídku těm, kteří dovedou věci větší. Je v pravdě čas, abychom po všech minulých stoletích doufali ve věci větší a o větší věci se pokoušeli."

Jiskry, které Komenský ohlašoval, měly vyblednouti v zářící světlo vševědy. Komenský si představoval vědu, která by obsáhla trojí svět, svět přírody, svět myslí lidské a svět Písem a to s takovou jistotou, že v každém oboru bude možno postupovat s matematickou jistotou. Ale pak odpadnou spory, když bude jasná pravda zřejmá všem; odpadnou také chyby, kterých se dopouštíme z nesprávného hodnocení věcí. Nastoupí všeobecná náprava věcí lidských a sjednocené lidstvo bude žít v míru a vzájemné lásce podle příkázání Kristových.

Celý tento krásný sen byl u muže touhy jen krásnou vidinou, nesplánnou touhou. Ale jeho obraz dokonalého stavu lidstva je

tak vznešený, že vždy se bude lidstvo pokoušet znovu, aby se mu přiblížilo.

Čeho však především musíme dnes vzpomínati, jest, že všechny touhy tohoto muže touhy se soustřeďovaly především na jeho vlastní národ. Na vlastním národě byl by nejspíše viděl soustředěnou veškerou dokonalost, o jejíž uskutečnění pracoval. Jen svému národu chtěl původně sloužit psaním knih v českém jazyce. Do služeb tohoto mateřského jazyka postavil se hned jako student na universitách v Herbornu a Heidelbergu. Rozhodl se provést úkol, který po něm - a zase sám - provedl až Josef Jungmann, to jest napsati poklad jazyka českého. Požár Ležna oloupil jej o všechnu vykonanou práci. Komenský se také rozhodl zpřístupňovat vědu širším krahům jazykem mateřským a psal českou encyklopedii divadlo veškerenstva věcí. K stejné snaze a k pěstování mateřského jazyka vynášval také vzdělance našeho národa : učinil to těmito důtklivými slovy :

Jak velikou znalostí vynikáte mnozí z Vás, v tom za svědky stavím Vás samé. Ale že zároveň znamenitě vynikáte nečinností a malátností skoro všichni, to jsem se rozhodl veřejně Vám vytknouti. Jestliže se chcete nad tím urážeti, mám po ruce svědky, které nebudete moci snadno odmítnouti, neboť postavím proti Vám na svědectví samu skutečnost. Vidíte, co všechno nekonají jiné národy ? S jakou obratností vzdělávají své rodné jazyky ? Vidíte Němce, Italy, Francouze, Angličany, Nizozemce, kteří všechnu mou-
drost Řeků a Římanů znamenitě rozvedli do svých řečí. Nic není ve vědách, nic v dějinách, nic ani zřejmého, ani tajného, co by tito neodvedli ke čtení svým krajanům. Ale kdo z Vás poskytl něco podobného naší vlasti ? Kdo napsal našim lidem něco o stavbě světa ? Kdo ukázal způsob pozorovat pohyby nebeské ? Kdo naučil zpytovat prvky, vlastnosti a síly přírodních těles ? Kdo otevřel divadlo okrátku zemské ? Kdo dal našim poznati jemnosti geometrie ? Kdo okusiti příjemnosti optiky ? Kdo utkal pořad dějin ? Kdo popsal původ, polohu a různé zvyky národů na světě bydlících ? Domníváte se, že je možno trpěti Vám dále, aby každý směl žíti jen pro sebe sama a nepodnikati žádných prací pro rozmnožení vážnosti vlasti ? Myslíte-li, že našemu jazyku chybí buď ta bohatost nebo ten lesk, aby bylo možno kterékoli věci vystihnouti řečí, zřejmě se mýlíte ! Nikde není nic tak neznadného /ani ve vědění nadpřirodním, metafysice/, co bychom mohli srozumitelně a výstižně vyjádřiti našim jazykem, jen kdyby k tomu přistoupila příčinnivost a práce ! Dosud nepochopil vznešenost našeho jazyka ten, kdo jej považuje za málo bohatý a

přívabný. Ne na něm, na mou věru, nýbrž na nás je vina, kteří nadmíru zanedbáváme jeho pěstování !" Také plány o nápravě výchovy stavěl nejdříve a hlavně pro svůj národ. V České didaktice napsal : "Neříkej žádný : "Co mý tak neobyčejnou věc začítí máme ? Nech začnou Francouzové, Angličané, Němci. Podíváme se jak se jim zdaří !" - Nebudme, nebudme, prosím, tak leniví, abychom po jiných toliko vždycky hléděli a za jinými zdaleka se platiti chtěli ! Nech nás také někdy v něčem jiní před sebou vidí ! Ne vždy vypájejme oči, také někdy svých, které nám Bůh dal, užívejme ! O přemilý krajané, nebudme tak zpozdlí k věcem ušlechtilým ! Co nám Bůh zároveň s jinými nebo před jinými dává, tím od sebe nestrkejme. K čemu máme oči, že, co býti má, vidíme, mějme k tomu i srdce a ujměme se toho opravdově !

Svou lásku k mateřské řeči a snahu o stále vyšším vzdělání zanechal našemu národu Komenský výslovně jako svůj odkaz, když pod jménem matky jednoty bratrské napsal v Kšaftu :

Odevzdávám tobě také i synům tvým snažnostv pularování, vyčišťování a vzdělávání milého našeho a milostného otcovského jazyka. -- A dále : Odkazuji tobě mládeže lepší, pilnější, zdárnější cvičení, nežli bývalo.

Na nás tedy jest, abychom se snažili přiblížovat touhy svého velkého učitele k uskutečnění. Na nás jest pracovati k tomu, aby se plnilo požehnání Komenského; tobě, národu český, na rozěhnání požehnání vyhlašují od Hospodina, Boha Tvého, abys ty předece byl a zůstával ratolestí rostoucí, ratolestí rostoucí podle studnic, ratolestí rostoucí na zedě.

V den 350. výročí narození Jana Amose Komenského vzpomíná celý náš národ svého velkého syna, hrdého Čecha, učitele národů a sklání se hluboce před jeho památkou.

27.VII.70*202408/70

PŘÍLOHY:

REF.:

Záznam103682/12
103282/58
Koš

Oslavy životního díla Jana Ámose Komenského budou zahájeny letos v ČSSR i v zahraničí. U nás začnou slavnostním shromážděním v Karolinu, jehož předběžné datum je stanoveno na 25.⁴března, a vyvrcholí mezinárodní konferencí v Praze ve dnech 8.-11.září 1970 pod názvem "Komenský a náprava věcí lidských". Bude uspořádána řada výstav, vydány publikace, pamětní medaile apod. Dny Komenského v Uherském Hradišti, jako tradiční pracovní setkání českých i slovenských pedagogů, budou letos konány po třinácté; jejich význam je letos zdůrazněn tím, že rok 1970 byl organizací UNESCO prohlášen Mezinárodním rokem výchovy na počest J.A.Komenského.

Návrh účasti soudruha presidenta:

- 1) Na slavnostním zahájení oslav v Karolinu (^{27.}asi 25.března); případně v zastoupení dr.J.Pudlák
- 2) Na zahájení Uherskobrodských dnů J.A.Komenského dne 1.července 1970, jak bylo přislíbeno při návštěvě delegace z Uherského Brodu (č.j. A I f -226/69)
- 3) Přijetí zástupců mezinárodní konference o díle J.A.K. mezi 8.- 11.září 1970

Na vědomí:

s.ved.HPO

s.ved.KPR

Dr. J. Pudlák informován.

Seznamuji s. presidenta omluvit (Koš):

Ružička 23. VII. 70

2. 8.
27. VII. 1970

KANCELÁŘ PRESIDENTA REPUBLIKY

Čj.: 202.801/40		Označení spěšnosti:
Spolu vyřízeno		Referent: J. Pfefferová
Věc		Dřív. spis: 202408/40
Mezinárodní konference Ján Amos Komenský a náprava věcí lidských		
PISÁRNA	Na základě dohody s. ing. Janků s tajemníkem ÚV KSČ s. Fojtíkem a pracovníkem ÚV KSČ s. Obzinou předkládáme znění dopisu presidenta republiky účastníkům mezinárodní konference J. A. Komenský a náprava věcí lidských	
Došlo:	Text byl dohodnut mezi sekr. presidenta republiky a s. Obzinou z ideologického odd. ÚV KSČ.	
Napsáno:		
Porovnáno:		
VÝPRAVNO!		
K exp. I. připoj podání příloh		
K exp. II. připoj		
VYPRÁVENO:	dne 7. září 70. Kopie byla odevzdána osobně doš. Kujalovi, řediteli Pedagogického ústavu J. A. K., který je pořadatelem konference.	
KANCELÁŘSKÉ ODDĚLENÍ	8.9.70 Pfefferová	
Došlo:		
Založeno:		
LHŮTA		
Urgováno:		
NAHLÉDNE:	Text dopisu přidev OTK 8/9 1970. Konrad, n. hof	
1/s. JUDr Ján Pudlák		
2/s. Ing. Růžička		
3/s. Cedrychová		
(podle pokynu s. Janků založit kopii dopisu v sekr. presidenta republiky mezi projevy)		
9.9.70 Čadyl		
4. 9. 70 - 8. IX. 70		

Hefferova

Z á z n a m

Dne 26.8. večer a 27.8. ráno jsem hovořil telefonicky s tajemníkem ÚV KSČ s. Fojtíkem a pracovníkem ÚV KSČ s. Obzinou.

Informovali, že od 8. září bude po 4 dny v Praze probíhat Mezinárodní konference o J.A. Komenském. Soudruzi doporučují, aby soudruh prezident poslal této konferenci pozdravný dopis, který by tu byl přečten a pak publikován. Přijetí delegace není nutné - dopis se považuje za vhodnější.

Bližší podrobnosti o konferenci možno získat od s. Dr. Kujala, ředitele Pedagog. úst. ČSAV.

Bylo dohodnuto, že obsah dopisu by příp. bylo dobré konsultovat s ÚV /buď s. Obzina či s. Dolejší/.

Doporučuji při formulaci dopisu vycházet z konceptu i myšlenek, které s. prezident vyslovil na letošních uherskobrodských dnech.

Ing. V. Janků, CSc

V Praze dne 27. srpna 1970

Vážení přátelé,

zdravím srdečně Vaše shromáždění, na němž se sešli vědci mnoha zemí, aby uctili památku velkého syna našeho národa - Jana Amose Komenského.

Skutečnost, že toto shromáždění není jen slavnostní, ale že má především pracovní a diskusní náplň, je důkazem, že mnohé myšlenky, které Komenský vyslovil před třemi sty lety, mnohé ideály, k jejichž uskutečnění pracoval, neztratily na své aktuálnosti a přitažlivosti.

Náš socialistický stát a společnost si vysoce váží Komenského díla. Vždyť právě ideje socialismu vytvořily předpoklady k odstranění zlořádů nespravedlivé společnosti, jak o tom snil Komenský. Na poli pedagogiky uskutečňujeme jeho požadavek budování školy pokrokové, demokratické a jednotné. Rozvíjíme humanistickou a lidovou podstatu Komenského odkazu, vycházející z tradic husitského revolučního hnutí.

Komenský, jako předchůdce a zakladatel moderní pedagogické vědy, je znám a studován v celém světě. Svědčí o tom ^{také} Vaše konference i ~~sám~~ fakt, že letošní jubilejní rok Jana Amose Komenského byl na návrh UNESCO prohlášen Valným shromážděním Organizace spojených národů za Mezinárodní rok výchovy.

Komenský není jen pedagog a myslitel. Jeho činy jsou příkladem vášnivého snažení o mezinárodní dorozumění a mírové řešení konfliktů. Neúnavně vyzývá představitele států, aby učinili konec válkám. Dospívá k závěru, že je třeba odstranit samy příčiny válek, a jeho boj za mír je spojen s kritikou vykořisťování a s touhou po lepším uspořádání společnosti.

Také návrhy Komenského na mezinárodní spolupráci v oblasti výchovy, vědy a kultury jsou dodnes aktuální.

Přeji Vašemu jednání plný zdar. Ať přispěje k dalšímu rozvoji badatelské spolupráce, ať osvětlí Komenského dílo z hlediska progresivního rozvoje moderní společnosti, ať je výrazem jeho ideje sbližování národů na základě myšlenek pokroku a míru.

